

DUURZAAMHEID & NATUUR

NATUURDAGBOEK
13 oktober 2016

Grote lijster grijpt muis in open veld

De grote lijsters trekken naar het zuiden. Grote lijsters zien eruit als flinkgebouwde zanglijsters. Sommige overwinteren in Nederland, andere trekken door van Zweden naar Frankrijk. Net als merels zingen ze als een van de vroegste bosvogels in het jaar. Al in januari zingen ze hun lied, dat op een merellied lijkt, maar korter duurt en abrupt wordt afgebroken.

Bij ons zijn grote lijsters niet zo talrijk als in Zweden. Daar zag ik ze vanuit een schuilplaats tussen rotsblokken hippen, op zoek naar wormen, slakken, insecten en hun larven. Ik zag er steeds een stuk of vier tegelijk. Maar toen er een buizerd tussen hen landde, stoven er wel twintig weg. De meeste zaten verscholen tussen de bosbessen.

Die bosbessen waren rijp en zoet, kan ik als ervaringsdeskundige meedelen. Geen wonder dat de lijsters erbij zaten. Toch zullen ze ook daar rupsen en insecten hebben opgepikt, net als die vier lijsters tussen de rotsen. Lijsters zijn behalve op bessen en overrijpe appels verzot op geleedpotig grut.

Maar dat een grote lijster een muis grijpt, is nieuw. In de laatste editie van vogeltijdschrift *Limosa* (nr. 89/2) schrijven Gert Ottens en Johan Poffers over een grote lijster, die op een muis inhakte. Het was zelfs een veldmuis, die groter is dan een huis- of bosmuis en veel groter dan een spitsmuis. "De vogel was druk bezig een levende, jonge veldmuis te verschalken", schrijven ze. De slachting geschiedde op een pas gemaaid grasland waar de muizen plotseling hun dekking kwijt waren. Op gemaaid gras komen vaak kraaien, buizerds, meeuwen en reigers af. En deze grote lijster, die als een roofvogel de veldmuis in zijn snavel meedroeg naar de jongen zijn nest.

Koos Dijksterhuis

Grote lijster verschalkt veldmuis.
FOTO JOHAN POFFERS

BOMENWACHTERS De provincie Gelderland en de gemeente Epe wilden 600 gezonde, oude bomen kappen langs een drukke weg naar dit Veluwedorp. Omwonenden maakten een nieuw plan. Nu hoeven er nog maar 225 om.

tekst **Joop Bouma**

Adopteer eens een

Epe is onmiskenbaar de Nederlandse gemeente met het grootste aantal onbezoldigde bomenwachters. Er lopen er zo'n vijftig van rond in het dorp. Ze hebben een cursus (van één avond) gevolgd, nadat ze een kritische boom adopteerden.

Kritische boom? Wat is dat?

In Epe zijn dat bomen langs de lommerrijke Heerderweg die – nog – niet hoeven te worden omgezaagd, maar toch een risico lopen te sneuvelen door graafwerkzaamheden bij een ingrijpende herinrichting van deze verkeersweg. In januari gaat de Heerderweg volledig op de schop.

De bomenwachters van het dorp willen de kans op schade aan de kritische bomen zo klein mogelijk maken: omwonenden hebben inmiddels 125 bedreigde bomen geadopteerd. Het zijn vrijwillige toezichthouders. Op veel van de oude bomen langs de Heerderweg hangen affiches met de naam van de 'adoptieouders'. In een enkel geval hebben complete gezinnen zich over één boom ontfermd.

Ze hebben op zich genomen scherp toezicht te houden bij de wegconstructie. De aannemer die de werkzaamheden in Epe uitvoert, weet inmiddels wat dat betekent. Hij moest na klachten van omwonenden al stapels betonnen stoepranden weghalen die te dicht bij bomen waren neergezet. Zwaar bouw materiaal is erg slecht voor boomwortels hebben de Eper boomwachters geleerd.

De provincie Gelderland en gemeente Epe vinden dat de Heerderweg, de fraaie, groene toegangspoort tot het Veluwedorp, opnieuw moet worden ingericht. Het moet breder, veiliger en het riool onder de straat is ook aan vervanging toe. Het aantal ongelukken op de weg valt eigenlijk best mee – maar het kan altijd veiliger, aldus de provincie, die verantwoordelijk is voor het grootste deel van de Heerderweg. En dus: kappen die bomen, nieuw asfalt, gescheiden rijbanen, ruimere fietspaden, een heel pakket van ingrijpende maatregelen.

Toen de plannen in volle omvang bekend werden kwam er fors protest op gang. Het groene, voornamelijk aanzicht van de oude Heerderweg dreigde voor de komende decennia drastisch te veranderen. De Heerderweg zou een kale, karakterloze, slaperige provincieweg worden, zonder de parkachtige allure die de laan nu heeft. Liefst 600 bomen van 80 tot 100 jaar oud, zouden moeten worden omgezaagd.

De weg is wel degelijk gevaarlijk, zegt Joop van Nuijs, wethouder ruimtelijke ordening in Epe. "Het is niet eens zozeer de snelheid. Maar het is een weg met heel veel in- en uitritten naar woningen en bedrijven. Dat brengt risico's met zich mee. Ook voor de vele fietsers die daar dagelijks rijden." De verkeersweg N794 is een belangrijke verbinding van Epe met de A50 (Apeldoorn-Zwolle), maar ook een route waarlangs dagelijks honderden kinderen fietsen van en naar scholen in de regio. "Naar de huidige maatstaven moet deze gebiedsontsluitende weg worden aangepast", legt de wethouder uit.

De Vereniging Milieuzorg Epe stuurde in september 2015 een lange brief naar het gemeentehuis, met het verzoek aan de gemeenteraad om de provinciale plannen te dwarsbomen. De Heerderweg is namelijk deels gemeentelijk en deels provinciaal, beide overheden trekken gezamenlijk op bij dit project. De brief: "Deze oude bomen hebben een grote natuurwaarde en vertegenwoordigen een waardevol groen cultuurhistorisch erfgoed. Het kappen van deze bomen is onherroepelijk en zal een grote historische vergissing blijken te zijn. Na aanplant van nieuwe bomen zal de weg in het gunstigste geval pas over een eeuw hetzelfde aanzicht terug hebben." De milieuvereniging wees er nog op dat in een van de bomen een kolonie rosse vleermuizen huisde. Maar het protest hielp niet. De provincie én de gemeente Epe zetten de plannen door.

Een maand na de brief liep de Grote Kerk in Epe vol met tegenstanders, ze kwamen zelfs uit omliggende dorpen. Niet lang daarna besloot een groep burgers een vereniging voor dorpsbehoud 'Ons Mooi Epe' op te richten, kortweg Ome. Er werd een bezwaarschrift in-

'We hebben altijd constructief willen meedenken, maar de gemeente ziet ons als lastige actievoerders'

gediend bij de gemeente, dat prompt werd verworpen. Er werd hoger beroep aangekondigd en er zijn procedures in gang gezet.

Een grote groep Epenaren trok naar Arnhem om in het provinciehuis tijdens een commissievergadering te protesteren tegen de rigoureuze kaalslag. In Arnhem waren ze diep onder de indruk van de massale burgeropkomst.

Alternatief

Leden van Ome maakten een alternatief plan, waardoor honderden bomen konden worden gespaard. En dat voorstel is uiteindelijk goedgekeurd door de provincie overgenomen, nadat ook externe deskundigen het Ome-plan beter vonden. Afgelopen week maakte Gelderland bekend dat met extra maatregelen ('die tot vertraging leiden in de uitvoering en ook tot extra overlast', dat wel natuurlijk) het aantal te kappen bomen drastisch kan worden bijgesteld, tot 225.

"Wij zijn geen types die op de barricaden staan", zegt Coos Paulusma, woordvoerder van Ons Mooi Epe. "We hebben altijd constructief willen meedenken, hoewel wij wel de indruk

Op veel van de bomen langs de Heerderweg

krijgen dat de gemeente ons ziet als lastige actievoerders."

Wat Ome heeft gedaan en nog doet is volgens Paulusma een schoolvoorbeeld van een trend: burgers, soms hoger opgeleid, bemoeien zich steeds nadrukkelijker met de planologische ontwikkeling van dorpen en steden en nemen als vrijwillige beleidsmedewerkers de rol over van ambtenaren en bestuurders.

De kwaliteit van deze groep is soms zo groot, dat zij vooral in kleinere kernen het niveau van ambtenaren overstijgen. In een gesprek met *Trouw*, afgelopen september, signaleerde Frank van Bussel, projectleider van de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij,